

Handläggare: Fredrik Jensen
Tfn 08-508 26 597

Till
Stadsbyggnadsnämnden

Startpromemoria för program för del av Bromma stadsdelsområde (stadsdelen Riksby m.m.)

Förslag till beslut

Stadsbyggnadsnämnden beslutar att programarbete ska påbörjas.

Susanne Lindh

Christina Leifman

Sammanfattning

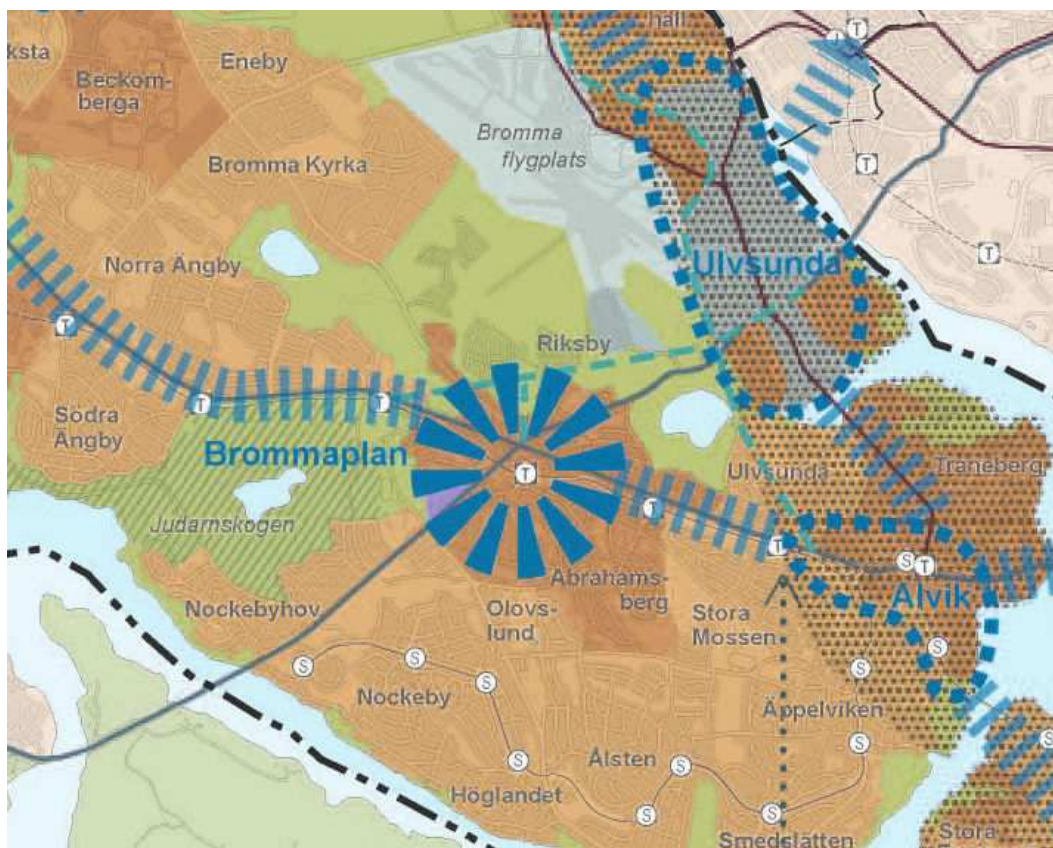
Promenadstaden – Översiktsplan för Stockholm stödjer en utveckling av en flerkärning struktur med täta och attraktiva tyngdpunkter i ytterstaden för att skapa en bättre balans mellan stadens delar. I översiktsplanen anges nio tyngdpunkter varav en är området kring Brommaplan. Programmets syfte är att utreda hur området kring Brommaplan kan utvecklas till en tyngdpunkt i enlighet med strategierna i översiktsplanen samt beskriva vilka konsekvenser detta medför för närliggande stadsdelar. Programmet ska ge en helhetsbild av planeringsförutsättningarna inom området, utgöra planeringsunderlag för framtida detaljplaner samt fungera som stöd vid förfrågningar om markanvisningar. Parallellt med programarbetet ska en ny detaljplan tas fram för fastigheten Grammet 1 m.m. vid Brommaplans tunnelbanestation. Syftet är bl.a. att möjliggöra inbyggnad och överdäckning av bussterminalen, undersöka möjligheterna att bygga ca 600 nya lägenheter och förnya/omvandla centrumet med utökad handelsyta. Start-pm för detaljplanearbetet godkändes av stadsbyggnadsnämnden den 8 december 2011. Under programarbetet ska bl.a. följande frågor beaktas: Utveckling av stadsmiljön och de offentliga rummen, fördjupad dialog med boende och verksamhetsutövare, trafiksituationen kring Brommaplan, buller från Bromma flygplats, verksamheten vid Åkeshovs reningsverk, kulturhistoriskt värdefulla miljöer samt naturvärden och landskapsbild.

Utlåtande

Tidigare ställningstaganden

Promenadstaden – Översiktsplan för Stockholm

I mars 2010 antog kommunfullmäktige *Promenadstaden – Översiktsplan för Stockholm*. Översiktsplanen stödjer en utveckling av en flerkärning struktur med täta och attraktiva tyngdpunkter i ytterstaden för att skapa en bättre balans mellan stadens delar. I översiktsplanen anges nio tyngdpunkter varav en är området kring Brommaplan där en mer sammanhållen stadsmiljö kan utvecklas genom bl.a. en överdäckning av befintliga parkeringsytor och bussterminal. Vidare kan möjligheterna att komplettera med ny bebyggelse utefter Drottningholmsvägen och Bergslagsvägen prövas för att stärka sambanden till övriga västerort. Förutsättningarna att minska trafikbelastningen i området hänger bl.a. ihop med Förbifart Stockholm och en utbyggnad av Huvudstaleden till Bergslagsvägen/Drottningholmsvägen.

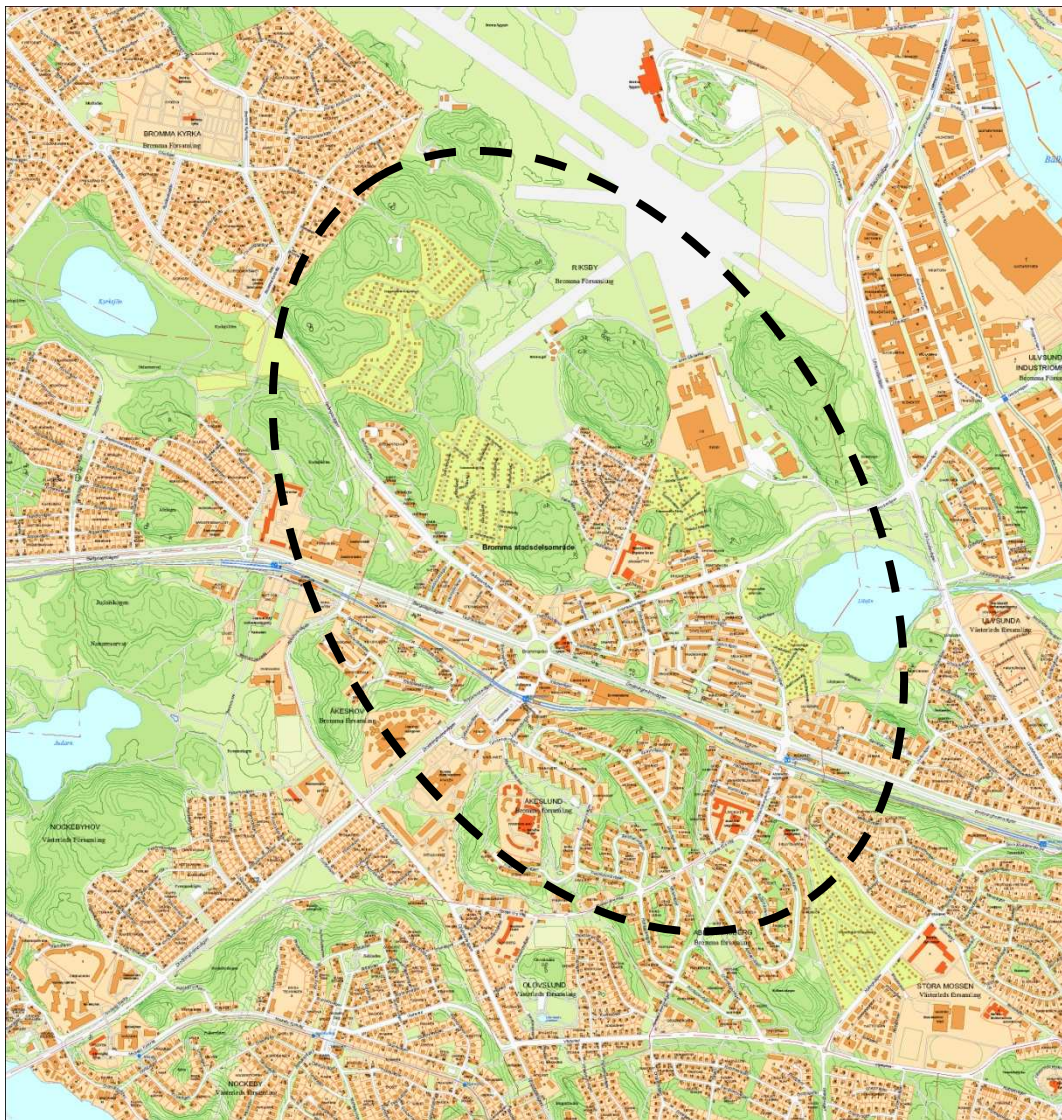
Brommaplan som tyngdpunkt enligt översiktsplanen

Syfte

Programmets syfte är att utreda hur området kring Brommaplan kan utvecklas till en tyngdpunkt i enlighet med strategierna i *Promenadstaden – Översiktsplan för Stockholm* samt beskriva vilka konsekvenser detta medför för närliggande stadsdelar. Programmet ska ge en helhetsbild av planeringsförutsättningarna inom området, utgöra planeringsunderlag för framtida detaljplaner samt fungera som stöd vid förfrågningar om markanvisningar.

Avgränsning

Programområdets preliminära geografiska avgränsning framgår av bilden nedan. Slutgiltig avgränsning ska avgöras under programarbetet utifrån de slutsatser som dras i den områdesanalys som ska genomföras.

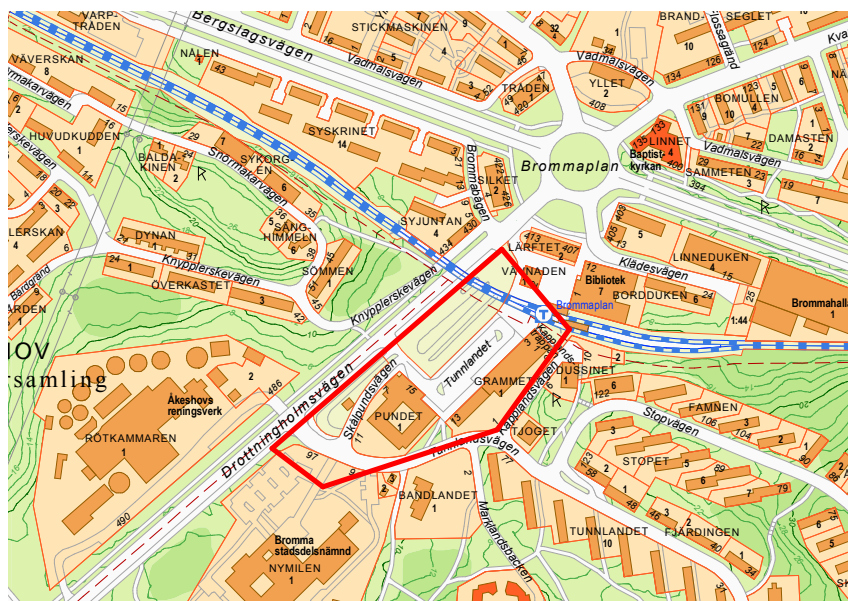

Programområdets preliminära avgränsning.

Pågående plan- och utredningsarbete
Fastigheten Grammet 1 m.m.

JM har ansökt om planändring för fastigheten Grammet 1 m.m. vid Brommaplans tunnelbanestation. Syftet är att möjliggöra inbyggnad och överdäckning av bussterminalen vilket ger en bättre bytespunkt för resenärerna och dessutom ger möjligheter att bygga ca 600 nya lägenheter och förnya/omvandla centrumet med utökad handelsyta, nya och mer funktionella centrumlokaler, upprustning av torgytor och tunnelbaneentré samt ökat antal parkeringsplatser. I anslutning till bussterminalsprojektet avser SL att bygga om tunnelbanestationen och renovera tunnelbanebron.

Kontoret har bedömt att projektet är i överrensstämmelse med översiktsplanens strategi att utveckla Brommaplan till en tyngdpunkt och att detaljplanarbetet kan bedrivas parallellt med programarbetet för del av Bromma stadsdelsområde. Start-pm för detaljplanarbetet godkändes av stadsbyggnadsnämnden den 8 december 2011.

Preliminär avgränsning av planområdet Grammet 1 m.m.

Fastigheten Linneduken 1 (Klädesvägen)

Planarbete har genomförts för fastigheten Linneduken 1 i östra änden av Klädesvägen, omfattande ca. 165 lägenheter. Planen är godkänd av stadsbyggnadsnämnden.

Del av Åkeshov 1:1 vid kv. Sömmen (Knypplerskevägen)

Planarbete har påbörjats för 32 lägenheter.

Åkeshov 1:5 (Snörmakarvägen)

Samråd har genomförts för cirka 95 lägenheter.

Områdesanalys

En områdesanalys för programområdet ska påbörjas och ska utgöra utgångspunkt för det fortsatta programarbetet. Analysen har till syfte att identifiera naturvärden och kvaliteter i stadsbilden samt barriärer och möjliga kopplingar mellan utredningsområdets olika delar. Områdesanalysens slutsatser ska ligga till grund för den slutliga geografiska avgränsningen av programområdet.

Översiktlig trafikutredning för Västerort

Trafiksituationen i denna del av västerort, framför allt kring Brommaplan, är mycket ansträngd. Trafikkontoret har därför påbörjat en övergripande trafikutredning med syfte att beskriva konsekvenserna av framtida förtätningar i Bromma samt föreslå åtgärder som kan underlätta trafiksituationen i området. Utredningens slutsatser ska ligga till grund för programmet.

Utredning om flygbuller från Bromma flygplats

Utredning om flygbullrets utbredning kring Bromma flygplats ska påbörjas under våren 2012. Utredningen ska tas fram av stadsbyggnadskontoret i samråd med bl.a. länsstyrelsen, Bromma flygplats och övriga berörda kommunala förvaltningar. Resultatet av utredningen kommer att påverka möjligheterna att exploatera områdena närmast flygplatsen med bostäder och utgör därför ett viktigt planeringsunderlag.

Utredning om Åkeshovs reningsverk

Åkeshovs reningsverk har genom åren medfört problem med bl. a. luktspridning och buller till närliggande bostäder. Om nya bostäder skall byggas så behöver åtgärder vidtas bl. a. för att hindra/minska luktspridningen. Enligt den utredning om störningsorsaker och tänkbara åtgärder som genomförts på uppdrag av exploateringskontoret och Stockholm Vatten, så kan åtgärder som inkapsling av luktkällor m.m. preliminärt minska skyddsavståndet till nya bostäder ner till 100 meter. Utredningen har presenterats för länsstyrelsen som har efterfrågat förtydliganden på vissa punkter.

Befintliga förhållanden

Bebyggelse och landskapsbild

Bebyggelsen inom programområdet utgörs huvudsakligen av smalhus från 1930- och 1940-talen, det vill säga friliggande bostadshus i tre till fyra våningar. Byggnaderna är organiserade i öppna planmönster och är väl inpassade i terrängen, ofta med sparad vegetation intill husgrunden.

Bebyggelsen har utformats enhetligt inom respektive stadsdel vad gäller fasadmateriell, färgsättning och detaljer. I Abrahamsberg är husen uppförda i gult tegel medan man använt rött tegel i Åkeslund. I Riksby är de flesta husen putsade i varma jordfärger. Abrahamsberg, Åkeslund och koloniområdena har utpekats av stadsmuseet som kulturhistoriskt värdefulla områden.

Området kring Brommaplan kännetecknas av ett mycket karakteristiskt planmönster där cirkulationsplatsen utgör noden där Drottningholmsvägen, Kvarnbacksvägen, Spångavägen och Bergslagsvägen sammanstrålar. Bebyggelsen närmast tunnelbanestationen utgörs av en mindre centrumanläggning och ett hotell från början 1960-talet. På 1980-talet kompletterades centrumet med en byggnad för kommersiellt ändamål och 2008 uppfördes ett 16 våningar högt bostadshus.

Flygbild över Brommaplan

Programområdets norra delar, avgränsat av Bromma flygplats, Spångavägen och Kvarnbacksvägen, karakteriseras framför allt av koloniområdena Kortenslund, Glia och Riksby. Kolonilotterna är bebyggda med små stugor från 1900-talets första hälft, de flesta mycket välbevarade. I stark kontrast till de småskaliga koloniområdena finns här även f.d. Lintaverkens anläggning för tillverkning av flygmotorer.

Landskapet inom programområdet är till stora delar mycket kuperat med inslag av berg i dagen. Vegetationen utgörs huvudsakligen av tall med inslag av bl.a. björk och ek.

De norra delarna kännetecknas av de så kallade De Geermoränerna som avtecknar sig i landskapet som långsträckt höjdparter med karakteristisk blockterräng. Moränerna påminner om inlandsisens avsmältning och utgör riksintresse för naturmiljövärden och ska därför uppmärksammas särskilt under programarbetet. I anslutning till den gamla start- och landningsbanan vid Bromma flygplats är terrängen öppen och flack.

Kyrksjölötens naturreservat är beläget sydväst om programområdet och är utpekad som ett s.k. Natura 2000-område på grund av groddjuret större vattensalamander.

I programområdets östra del finns Lillsjön och Lillsjöparken samt ytterligare ett koloniområde. Lillsjön är förbunden med Ulvsundasjön i öster och tillsammans med den omgivande parken har området stora naturvärden. Delar av parken är dock bullerstörda på grund av de stora trafikmängderna på Kvarnbacksvägen och Ulvsundavägen.

Trafik och kommunikationer

Programområdet genomkorsas av flera viktiga trafikleder och vägar med stora trafikmängder: Drottningholmsvägen, Bergslagsvägen, Kvarnbacksvägen och Spångavägen, samtliga sammanstrålar i Brommaplans cirkulationsplats. Detta medför stora framkomlighetsproblem som följd för biltrafiken men även för gång- och cykeltrafikanter.

I översiktsplanen redovisas Huvudstaledens fulla utbyggnad mellan Pampas, Drottningholmsvägen och Bergslagsvägen. Syftet med projektet är att avlasta delar av huvudvägnätet i västerort.

Brommaplan är en viktig omstigningsplats mellan tunnelbanans gröna linje och buss till bland annat Mälaröarna. Här finns även infartsparkering vid Klädesvägen norr om tunnelbanestationen.

Bromma flygplats

Programområdet berörs av Bromma flygplats verksamhet med avseende på buller samt höjdbegränsningar för bebyggelse på grund av inflygningen. Genom kommunfullmäktiges beslut i mars 2008 har stadens upplåtelse av Bromma flygplatsområde till Trafikverket förlängts till och med 2038 vilket är utgångspunkten för programarbetet.

Verksamheter och service

Den offentliga och kommersiella servicen inom programområdet är koncentrerad till Brommaplan. Här finns bl.a. livsmedelsbutiker, systembolag, bibliotek, vårdcentral, polis, bank, hotell och lokaler för Kulturskolan. Ett mindre stadsdelscentrum finns vid Abrahamsbergs tunnelbanestation.

Nordväst om Kvarnbacksvägen finns ett mindre verksamhetsområde med bl.a. ett expeditörsföretag och externhandel för bygg- och trädgårdsprodukter samt en återvinningscentral.

Sydväst om Bromma flygplats ligger Björklidens golfbana med 9-hålsbana, drivingrange och klubbhus. Anläggningen har tillfälligt bygglov sedan 1998 och lämplig framtida användning av marken ska utredas under programarbetet.

Åkeshovs reningsverk ligger sydväst om Brommaplan och verksamheten är av stort samhällsintresse. Reningsverkets verksamhet och möjlighet till utbyggnad får inte försvåras.

I anslutning till reningsverket finns en anläggning för försäljning av fordonsgas och vid Brommaplans trafikplats en bensinstation.

Frågor som ska beaktas i programarbetet

- Hållbar stadsutveckling utifrån ett ekologiskt, ekonomiskt och socialt perspektiv.
- Förstärkning av Brommaplan som centrum för service och kultur i västerort.
- Utveckling av stadsmiljön och de offentliga rummen inom programområdet med avseende på service, trygghet, tillgänglighet, rekreation och friluftsliv.
- Förstärkning av kopplingar och samband mellan olika delområden samt till övriga västerort.
- Behov av utbyggd offentlig service, t.ex. barnomsorg, på grund av framtida exploateringar.
- Framkomlighet för gång- och cykeltrafikanter regionalt och lokalt, till exempel över Drottningholmsvägen och Bergslagsvägen.
- Trafiksituationen inom programområdet med särskilt fokus på framkomligheten vid Brommaplans trafikplats.
- Huvudstaledens framtida utbyggnad ska beaktas.
- Höjdbegränsningar för bebyggelse på grund av inflygning till Bromma flygplats.
- God tillgänglighet till allmänna kommunikationer.
- Barn- och ungdomsperspektivet bl.a. med avseende på tillgång till lektyor, friluftsliv, kultur och trygghet.
- Tillgänglighet till de offentliga rummen för personer med funktionsnedsättningar.
- Naturvärden och ekologi, till exempel De Geermoränerna och närheten till Kyrksjölötens naturreservat.

- Kulturhistoriskt värdefulla byggnader och miljöer som utgångspunkt för programområdets fortsatta utveckling, till exempel smalhusbebyggelsen och koloniområdena inom stadsdelen Riksby.
- Förekomst av fornminnen.

Konsekvenser för miljön

Programarbetet ska utgå från stadens miljöprogram och programförslagets konsekvenser för miljön ska beskrivas utifrån miljöförvaltningens underlag för miljökonsekvensbeskrivning.

Miljöfaktorer som ska belysas i programmet

- Buller från flyg- och biltrafik.
- Risker vid transporter av farligt gods samt risker förknippade med försäljning av drivmedel. Drottningholmsvägen är primärled för trafik med farligt gods vilket innebär restriktioner för ny bebyggelse närmast vägen.
- Åkeshovs reningsverks verksamhet avseende störande lukt m.m.
- Luftkvalitet
- Förorenad mark
- Elektromagnetiska fält vid befintlig kraftledning
- Närhet till Åkeshovs ridhus
- Grundvattenförhållanden och dagvattenhantering
- Konsekvenser av framtida klimatförändringar, till exempel översvämningsrisker kring Lillsjön

Organisation

Programmet tas fram av stadsbyggnadskontorets planavdelning i samarbete med exploateringskontoret och trafikkontoret. Till projektet knyts en referensgrupp bestående av representanter från bl.a. Bromma stadsdelsförvaltning, miljöförvaltningen och stadsmuseet samt expertis från stadsbyggnads- exploaterings- och trafikkontoret.

Dialog och kommunikation

I översiktsplanen poängteras att geografiska fördjupningar och större program är en god utgångspunkt för en fördjupad dialog med dem som bor och verkar i ett område. Fokus i dialogen kan då lyftas från enskilda projekt till regionens, stadens och områdets samlade behov och möjligheter till en positiv utveckling.

I kontorets dialogutveckling är programmet för del av Bromma ett av flera särskilt utvalda projekt inom vilka nya angreppssätt gällande dialog ska prövas. En viktig del är en bred ansats för att nå människor som normalt inte kommer till tals i stadsutvecklingsfrågor. Under programarbetet ska en kommunikationsplan tas fram och de dialoginsatser som genomförs under programarbetet ska lägga grunden för en god dialog med medborgare, näringsidkare och intresseorganisationer i senare skeden av planarbetet.

Preliminär tidplan

Inventering av området, framtagande av områdesanalys och kommunikationsplan	kv 1, 2012
Avgränsning av programområdet och framtagande av översiktlig strukturplan	kv 2
Färdigställande av programhandling	kv 3
Programsamråd. Samrådsredogörelse och godkännande i stadsbyggnadsnämnden	kv 4